

ศึกษาความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่ง
คนในอิสลาม

กอมารียะฮ์ สะมะแอ @ Komariyah Sama-ae * มะนะพียะ
เมาที @ Manapiyah Maoti *

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ประสงค์ เพื่อ 1)
ศึกษาความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน
และ 2)
ศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้สตรีมีความรู้ต่อบทบัญญัติอิสลามที่ด้วยการมีภรรยา
มากกว่าหนึ่งคน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
โดยเก็บข้อมูลเชิงสำรวจใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย
ซึ่งเก็บข้อมูลจากสตรีมุสลิมะฮ์ในชุมชนบ้านบองอ ตำบลมะรุือโบออก
อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 70 คน
เป็นกลุ่มตัวอย่างตามตารางสัดส่วนประชากรของเครจซี่และมอร์แกน
สุ่มอย่างแบบง่ายแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยห
การอยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1)
ความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนอยู่ใน
ระดับปานกลาง คิดค่าเฉลี่ย 2.70 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 และ 2)
ส่วนแนวทางการส่งเสริมให้สตรีมีความรู้ต่อบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการมีภรรยา

* นักศึกษาลัทธิศรัทธาศาสนาอิสลามบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ๑ Pelajar Bidang Pengajian Islam, Akademi Pengajian
Islam dan Bahasa Arab, Princess of Naradhiwas University, Thailand.
Umul.khoila@gmail.com

† ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ @ Asst. Prof.
Bidang Pengajian Islam, Akademi Pengajian Islam dan Bahasa Arab, Princess of
Naradhiwas University, Thailand. Email : manapiyah.m@pnu.ac.th

มากกว่าหนึ่งคนอยู่ในระดับปานกลาง คิดค่าเฉลี่ย 2.62 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.21 สรุปผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.66 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.22

คำสำคัญ สตรีมุสลิมะฮ์สามี การมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน

STUDY THE UNDERSTANDING OF MUSLIMAH TO PROVIDING THEIR HUSBAND HAVE MORE THEN ONE WIFE IN ISLAM

ABSTRACT

This research aimed to; 1) study understanding of Muslimah to providing their husband for polygamy; and 2) study guidelines to promoting Muslimah for understanding of Islamic provision of polygamy. The research was quantitative research on survey data by using questionnaires. The sampling were 70 muslimahs in Bongo Community, East Maruebo Sub-District, Chok-irong District, Narathiwat Province, according to the table of Krejcie & Morgan by simple sampling random. Researcher using computer program to analyzing the data in form of percentage, average and standard deviation.

The results of this study show; 1) the understanding of Muslimahs to providing their husband to polygamy was at medium level ($\bar{x} = 2.70$, s.d. = 1.28), and 2) the guidelines for promoting Muslimahs for understanding of Islamic provision of polygamy was at middle level, ($\bar{x} = 2.66$, s.d. = 1.21). Summary of research finding was medium level, ($\bar{x} = 2.66$, s.d. = 1.22)

Key Words : Muslimah, Husband, More then one Wife

บทนำ

อิสลามกำหนดบัญญัติว่าด้วยการแต่งงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เฉาพันธของมนุษย์ได้ ดำรงคงอยู่และสืบทอดต่อไป และเพื่อปฏิบัติตนในฐานะผู้แทนของอัลลอฮฺซ.บ.บนโลกนี้อย่างต่อเนื่องสืบไป มนุษยซึ่งเป็นผู้แทนของอัลลอฮฺซ.บ.จะต้องเป็นผู้ที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ซึ่งการใดมาขอเกียรติและศักดิ์ศรีนี้ จึงต้องอาศัยการแต่งงานตามบทบัญญัติทางศาสนาเท่านั้น[†]

[†] มีสลัน มาหะมะ, แต่งงานฉาย ชินายาก, ออนไลน์.

การแต่งงานจึงเป็นแนวทางเพื่อตอบสนององคามอารมณ์ที่ถูกตองตามกฎหมาย ปกป้องสิทธิของชายหญิงและเด็ก พรอมใหทำพียงความพอใจทางกาย ทางอารมณ์ และทางสติปัญญาใหแกบรรดาสมาชิกในครอบครัวด้วย⁵ จากรายงานฮะดีษบทหนึ่งความวา “เมื่อบาวของอัลลอฮฺช.บ.แต่งงานแล้วเขาได้ทำหน้าที่ทางศาสนาของเขาสำเร็จไปครั้งหนึ่ง และเขาตองยำเกรงต่ออัลลอฮฺช.บ. เพื่อจะได้ทำหน้าที่อีกครั้งหนึ่งลุลวงไปด้วยดี”^{**}

การแต่งงานเป็นการสนองต่ออารมณ์ด้วยทางที่ถูกตอง เพื่อที่จะรักษาเชื้อสายวงศ์ตระกูลไหสามารถดำรงสืบสานต่อไปได้ และปกป้องสตรีเพศจากการเป็นเหยื่อถูกกระทำจากผูประสงคไม่ดีกับนางนอกจากการแต่งงาน นั้นเป็นแบบอย่างที่ได้รับ การสนับสนุนและแบบอย่างที่ดีจากบรรดาศาสนทูต และเป็นแนวทางที่ทานนบีมุฮัมมัด ช.ล. สงเสริมให้แต่งงาน ดังในอัลกุรอานซูเราะฮอน- นู ร ค ว า ม ว า “และจงให้พวกทานทั้งหลายจงแต่งงานกับผูเป็นโสดในหมูพวกทานและกับคนตีๆ” โองการนี้อัลลอฮ์ได้บัญญัติให้ผูที่ไม่มีสามีหรือภรรยาแต่งงานกับผูที่เป็นโสดไม่ว่าจะเป็นชายหรือ อ ห ญ ี ง ท าน น บ ี มุ ฮั ม ม ัด ช . ล . ได้ตระหนักไหประชาชาติของทานที่มีความพรอมสมรสตั้งใดกล่าวไวความวา: †† “โอชายหนุ่มทั้งหลาย ใครในหมูพวกทานที่มีความสามารถที่จะแต่งงาน ก็จงแต่งงานเถิด เพราะมันจะทำให้สายตาลดต่ำลง และปกป้องอวัยวะเพศได้ดียิ่ง สวมผูที่ไม่มีความสามารถ ให้เขาจงถือศีลอดเถิด เพราะมันจะตัดอารมณ์ทางเพศ” ฮะดีษนี้ ทานนบีมุฮัมมัด ช.ล. สนับสนุนให้ประชาชาติของทานที่มีความพรอมที่จะแต่งงาน ให้แต่งงาน เพราะจะทำให้สายตาของพวกเขา นั้นลดต่ำลง และได้รับการปกป้องความรู้สึกทางเพศจากการชินา

นักวิชาการทุกยุคทุกสมัยมีความเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่าการแต่งงานถูกบัญญัติในศาสนา อิสลามและสงเสริมการแต่งงานเพราะมีผลดีและเป็นประโยชน์น่านับการ ที่จะสะท้อนกลับมาสู่ตัวบุคคลและสังคมสมบูรณ์แบบดังอัลลอฮฺช.บ.ได้ตรัสไวอีกในอัลกุรอาน ความวา “บรรดาชาย นั้น คือผูที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาหญิง เนื่องด้วยการที่อัลลอฮฺช.บ.ได้ทรงไหบางคนของพวกเขาเหนือกว่าอีกบางคน

⁵ อะบู อะมีนอะฮฺ บิลาล ฟลิปส และญะมีละฮฺ โจนส, การมีภรรยาหลายคนในอิสลาม, หน้า : 21.

^{**} อัลบัยฮากีย, ฮะดีษเลขที่ : 5486.

^{††} มุสลิม, ฮะดีษเลขที่ : 1400.

และด้วยการที่พวกเขาได้หายไปจากทรัพย์สินของพวกเขา บรรดาภรรยาเหล่านั้นคือผู้จงรักภักดี ผู้รักษาในทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ลับหลังสามี เนื่องด้วยสิ่งที่อัลลอฮฺซ.บ.ทรงรักษาไว้”⁺⁺ ผู้ชายซึ่งเป็นผู้นำครอบครัวจึงต้องมีกลยุทธ์ในการดูแลและบริหารครอบครัวให้เกิดความสันติสุข และละความยุ่งยากในการบริหารจัดการครอบครัวเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ไม่มีสูตรตายตัวนอกจากการให้ความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งการเป็นต้นแบบในการบริหารครอบครัว บริบททางสังคมที่แตกต่างอาจส่งผลให้มีวิธีการจัดการที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม โดยสมาชิกครอบครัวต้องทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองและตระหนักถึงหลักคำสอนของศาสนาใหม่มากที่สุด ในเมื่อเกิดความคิดเห็นที่แตกต่างในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องยึดหลักการทางกฏปฏิบัติ ครอบครัวที่มีความมั่นคงเข้มแข็งจะเป็นบ่อเกิดแห่งความสุข อีกทั้งเป็นแหล่งเสริมสร้างและปลูกฝังความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีคุณธรรมและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมต่อไป^{s5}

สำหรับการบริหารจัดการสำหรับสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนนั้นอีกบริบทหนึ่งที่มีความปฏิบัติเฉพาะหลังจากที่ได้รับการอนุมัติจากพระเจ้าสำหรับผู้ที่ศรัทธาซึ่งไม้อาจจะปฏิเสธหรือคัดค้านเรื่องนี้ได้ และตามความเป็นจริงแล้วการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนในอิสลามไม่ใช่เพียงแค่มืออยู่ในศาสนาอิสลามเท่านั้น แต่เป็นที่รู้จักในศาสนาอื่นด้วย ดังนั้น การมีภรรยาหลายคนไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่มันเป็นเรื่องที่ผ่านมานานแล้วในอดีต^{***} ดังที่อัลลอฮฺซ.บ. ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานความว่า “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็กกำพร้าได้ ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมู่สตรี สองคน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าวเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว หรือไม่กี่หญิงที่มีมือขวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ไกลยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”^{†††}

⁺⁺ อัลกุรอาน, ซูเราะฮ, อัน-นิซาอ, 4 : 34.

^{s5} รุดียะหะ, การบริหารจัดการครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี, หน้า 26.

^{***} อัสซีหะฮ, การมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนในอิสลาม, ออนไลน์.

^{†††} อัลกุรอาน,ซูเราะฮ อัน-นิซาอ, 4 : 3.

จากโองการข้างตน อัลลอฮฺ.บ.ได้อนุญาตให้สามีมีภรรยาได้หลายคน ซึ่งโองการนี้ได้ระบุถึงการอนุญาตให้สามีมีภรรยาได้หลายคน สำหรับผู้ชายที่ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลามนั้นสามารถที่จะแต่งงานกับผู้หญิงได้ตั้งแต่นั้นหนึ่งคน สองคน สามคน หรือสี่คนในเวลาเดียวกัน และไม่อนุญาตให้มีภรรยามากกว่าสี่คน และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อัลลอฮฺ.บ.ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่าความว่า “หากว่าพวกท่านกลัวว่า พวกท่านไม่สามารถจะให้ความยุติธรรมได้ ก็จงมีแคคนเดียว”⁺⁺⁺ โองการนี้อนุญาตให้ชายสามารถมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินสี่คนหากมีความมีความยุติธรรมระหว่างบรรดาภรรยาคือ ความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างภรรยาไม่ว่าจะเป็นคาอุบโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย และการรวมหลับรอนอนต่อเท่าเทียมกันระหว่างบรรดาภรรยา ยกเว้นการให้ความยุติธรรมด้านจิตใจ เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถบังคับจิตใจตนเองให้รักใคร่เท่าเทียมกันดังอัลลอฮฺ.บ.ได้ตรัสความว่า “และพวกเจ้าไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในระหว่างบรรดาหญิงได้เลย และแม้ว่าพวกเจ้าจะมีความปรารถนาอันแรงกล้าก็ตาม”^{sss}

อับดุลอะลา เมาดูตี กล่าว ว่า “ อัล ล อ ฮ ซ . บ . ไดทรงให้ความกระจ่างแล้วว่าสามีไม่อาจที่จะรักษาความยุติธรรมระหว่างภรรยาได้ เพราะบรรดาภรรยาก็อาจมีความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องหน้าที่ สุขภาพร่างกายและอื่นๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้สามีมีความโน้มเอียงไปทางภรรยาคนใดคนหนึ่งมากกว่า กรณีเช่นนี้กฎหมายอิสลามจึงมีข้อกำหนดการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมในเรื่องความรู้สึกหรือความรัก แต่เป็นเรื่องปัจจัยอื่นที่มนุษย์สามารถควบคุมได้ เช่นด้านที่อยู่อาศัยหรือปัจจัยยังชีพ”^{****}

การให้ความยุติธรรมในด้านที่อยู่อาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มก็จะมีแตกต่างระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง และจากประเทศหนึ่งกับอีกประเทศหนึ่งซึ่งจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจของสังคม เราไม่สามารถเอาระดับมาตรฐานในประเทศยุโรปมาใช้กับประเทศไทยเราได้ ⁺⁺⁺⁺ ส่วนการอุปการะเลี้ยงดูภรรยา นั้นจะถือฐานะของสามีเป็นเกณฑ์คือแล้วแต่ฐานะความร่ำรวยหรือความยากจนของสามีโดยไม่คำนึงถึงฐานะของภรรยาแต่อย่างใด⁺⁺⁺⁺

⁺⁺⁺ อัลกุรอาน,ซูเราะฮ, อัน-นิซาอ, 4 : 3.

^{sss} อัลกุรอาน, ซูเราะฮ, อันนิซาอ, 4 : 129.

^{****} รุดียะห หะ, แหล่งเดิม, หน้า : 395.

⁺⁺⁺⁺ รุดียะห หะ, แหล่งเดิม, หน้า : 86.

⁺⁺⁺⁺ รุดียะห หะ, แหล่งเดิม, หน้า : 71.

ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสามีที่ต้องเลี้ยงดูภรรยาทุกคนอย่างเท่าเทียมให้เหมาะสมกับฐานะของตัวเอง

สังคมปัจจุบันผู้หญิงมีมากกว่าผู้ชาย จึงทำให้ผู้หญิงครองโสดและไม่สามารถมีทายาทได้ เพื่อสืบสารบรรพบุรุษของตนเองได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาไหวพริบไหวพริบและความเข้าใจให้กับบรรดาสตรีเกี่ยวกับการอนุญาตให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนได้แต่การที่จะมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนนั้นต้องคำนึงถึงความยุติธรรมด้วยว่ามี ความสามารถพอไหม โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ชายในปัจจุบันนี้ไม่ค่อยจะตระหนักถึงความยุติธรรม ที่สาเหตุมาจาก การที่ไม่มีความรู้ทางด้านนี้เลย แต่ที่แต่งงานไปเพียงเพราะทำตามหัวใจตัวเองมากเกินไป และผู้หญิงบางคนก็อาจไม่เข้าใจในเรื่องบทบัญญัติอิสลามที่อนุญาตให้ชายได้มีภรรยาหลายคน เพราะผู้หญิงบางคนนั้นไม่ได้ศึกษาเรื่องนี้โดยตรงหรือมีการศึกษาแต่น้อย จึงทำให้ผู้หญิงบางคนไม่สามารถยอมรับในเรื่องนี้ได้ จนกระทั่งต้องแยกกันอยู่หรือถึงกับหย่ากันไปเลย โดยไม่คำนึงถึงปัญหาที่จะตามมาภายหลัง รายงานจาก อ. ปิ. อู. ร. อ. ย. เร. อ. ย. ร. . ก. น. น. ป. มุ. ฮั. ม. ม. ต. ช. . ล. . ดั่งฮะดีษรายงานความว่า “ผู้ที่มีภรรยาสองคนแล้วเขาเอนเอียงไปยังคนหนึ่ง ในสองคนนั้น ในวันกียามัตเขาจะมาปรากฏตัวโดยที่ตัวข้างหนึ่งของเขาเอน ไม่เสมอกัน”⁵⁵⁵⁵ การให้ความสำคัญแก่บรรดาภรรยาเป็นสิ่งที่จำเป็นและบังคับสำหรับสามีที่มีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนพรอมกำหนดโทษสำหรับผู้ไม่ให้ความสำคัญในวันกียามัต (วันสิ้นโลก)

ในเมื่อจำนวนประชากรหญิงมีจำนวนมากกว่าผู้ชาย จึงจำเป็นต้องให้ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดสมดุล และเพื่อปกป้องมิให้สตรีต้องกระทำในสิ่งที่ต้องห้าม ผิดจรรยาบรรณ และอยู่เป็นโสดตลอดไป ซึ่งอาจจะทำให้เกิดโรคต่างๆ และอาจจะทำให้เสียประโยชน์ทางการแพทย์ากรมนุษย์ไป และอาจจะทำให้ขาดแรงงานของชาติไปได้ในอนาคต

สภาพปัญหาสังคมปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยเหตุนี้ มีผู้ชายจำนวนไม่น้อยที่มีภรรยา มากกว่าหนึ่ง และบางครั้งเมื่อสามีมีภรรยาใหม่ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัวจากครอบครัวสู่สันตนา ไปสู่ความแตกแยกระหว่างภรรยาหรือลูกๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการแต่งงานคือเพื่อเกิดความรักและความอบอุ่นในครอบครัว

⁵⁵⁵⁵ อะบูดาอูด, ฮะดีษเลขที่ : 13740.

ร

ว****

ผู้วิจัยได้สังเกตกับบรรดาสามีที่แต่งงานใหม่คนที่สองหรือคนสามหรือคนที่สี่ส่วนใหญ่ไม่รับอนุญาตจากภรรยาคนที่หนึ่งหรือภรรยาคนที่หนึ่งไม่ได้รับรู้ใดๆว่าสามีของเขาจะมีภรรยาใหม่เนื่องจากสามีไม่กล้าขออนุญาตจากภรรยาหรือแจ้งให้ภรรยาทราบก่อนแต่งงานเพราะมีสองปัจจัยหลักคือ 1.ความเข้าใจของภรรยาต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน 2.การบริหารจัดการเรื่องการแต่งงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่เข้มงวดเหมือนกับประเทศอื่น เช่น ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย หรือประเทศมุสลิมอื่นๆ จึงทำให้เกิดปัญหาในครอบครัวเมื่อภรรยาคนที่หนึ่งรู้เรื่องนี้ภายหลังด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยแรกความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนพร้อมศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้สตรีมีความรู้ตอบทบบัญญัติอิสลามว่าด้วยการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน

มีการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนหลายเรื่องเช่น งานวิจัยของนางสาว ว รุ ดี ยะ หะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการในครอบครัวสำหรับสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ส่วนงานวิจัยของนางสาวซูไลนี บินลอมแม และนางสาวอานีสะ มะดีเยาะ ทั้งสองงานวิจัยนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของภรรยาต่อสามีที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน แต่มีความแตกต่างบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ของมุลระหวางกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสตรีของงานวิจัยของนางสาวซูไลนี บินลอมแม และชุมชนมุสลิมะฮ์ของงานวิจัยนางสาวอานีสะ มะดีเยาะ งานวิจัยดังกล่าวยังไม่สามารถตอบโจทย์วิจัยของผู้วิจัยครั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการอนุญาตจากบรรดาภรรยาที่จะให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนทั้งๆที่เรื่องนี้เป็นประเด็นสำคัญสำหรับสามีก่อนจะมีภรรยาคนถัดไป จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน

2

ศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้สตรีมีความรู้ตอบทบบัญญัติอิสลามว่าด้วยการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

**** อัลกุรอาน, อัลกุรอาน ซูเราะฮ, อัล-รุม, 30 : 21.

1

ทำให้ทราบถึงความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน

2

ทำให้ทราบถึงแนวทางการส่งเสริมให้สตรีมีความรู้ตอบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนในอิสลามตลอดจนศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจต่อสตรีในการให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนในอิสลาม

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้คือ ชุมชนบานบองอ ตำบลมะรือโบออก อำเภोजะเอย์ราย จังหวัดนราธิวาส

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สตรีมุสลิมะฮ์ที่แต่งงานแล้ว อายุระหว่าง 15 - 60 ปี จำนวน 85 คน ในชุมชนบานบองอ

กลุ่มตัวอย่าง

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สตรีมุสลิมะฮ์ที่แต่งงานแล้วอายุระหว่าง 15-60 ปี จำนวน 70 คน ในชุมชนบานบองอ ซึ่งการได้มาของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ

Krejcie & Morgen

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) (โดยการศึกษาข้อมูลเชิงสำรวจ (Survey Research)

ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยและนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

SPSS

ระดับคะแนน

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมิน

- 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด⁺⁺⁺⁺

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 34-48 ปีมากที่สุดจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 มีสถานภาพแต่งงานอยู่ด้วยกันมากที่สุดจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 91.4 การศึกษาศาสนาในระดับอับดีดาลัยมากที่สุดจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 การศึกษาสามัญระดับประถมและมัธยมปลายมากที่สุดจำนวนเท่าๆกัน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 อาชีพเป็นแม่บ้านมากที่สุด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 รายได้ต่ำกว่า 4,500 บาทมากที่สุดจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 72.8 ระยะเวลาการแต่งงาน 5-10 ปีมากที่สุดจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ช่วงอายุ		

⁺⁺⁺⁺ ธานีพร ศิลปจารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย spss, หน้า : 77.

ต่ำกว่า 18 ป	3	4.3
28-33 ป	24	34.3
34-48 ป	37	52.9
49-60 ป	6	8.5
สถานภาพการแต่งงาน		
อยู่ด้วยกัน	64	91.4
แยกกันอยู่	4	5.8
หย่าร้าง	1	1.4
อื่นๆ	1	1.4
ระดับการศึกษาตามศาสนา		
อับดีดาอีย	30	42.9
มุตาวาซิต	18	25.8
ชานาวีย	16	22.9
ปริญญาตรี	6	8.5
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
ระดับการศึกษาตามสามัญ		
ประถมศึกษา	22	31.4
มัธยมต้น	13	18.6
มัธยมปลาย	22	31.4
ปริญญาตรี	13	18.6
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
อาชีพ		
อัตราจ้าง	9	12.9
ค้าขาย	5	7.1
แม่บ้าน	46	65.8
ข้าราชการ	3	4.3
พนักงานราชการ	6	8.5
เกษตรกร	1	1.4
รายได้ต่อเดือน		

ต่ำกว่า 4,500 บาท	51	72.8
4,500 -7,500 บาท	9	12.9
7,600 -10,000 บาท	2	2.9
10,001-15,000 บาท	2	2.9
15,000 บาทขึ้นไป	6	8.5
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5 ป	11	15.6
5-10 ป	20	28.6
11-15 ป	14	20.0
16-20 ป	9	12.9
20 ปขึ้นไป	16	22.9
รวม	70	100.0

ผลการวิจัย

ประเด็นความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนโดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง คิดค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.238 เมื่อพิจารณารายขอของผู้ตอบแบบสอบถามมาเป็นอันดับแรกคือ การอนุญาตให้สามีมีภรรยาคนที่สองจะได้รับผลบุญภายในโลกหน้า (อาคีเราะฮ์) อยู่ในระดับปานกลาง คิดค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.99 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.186 รองลงมา คือ การอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนนั้นซึ่งเป็นบทบัญญัติหนึ่งในอิสลาม อยู่ในระดับปานกลาง คิดค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.30 ตามลำดับดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน

ข้อที่	ความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1	การอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนนั้นซึ่งเป็นบทบัญญัติหนึ่งในอิสลาม	2.93	1.30	ปานกลาง
2	การอนุญาตให้สามีมีภรรยาคนที่สองจะได้รับผลบุญภายในโลกหน้า (อาคีเราะฮ์)	2.99	1.18	ปานกลาง

3	อิสลามส่งเสริมให้ภรรยาเสนอต่อสามีให้มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน	2.27	1.21	น้อย
4	การอนุญาตให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน สามารถป้องกันมิให้สามีทำผิดประเวณี (จีน)	2.81	1.20	ปานกลาง
5	การอนุญาตให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน สามารถลดปัญหาผู้หญิงครองโสดได้	2.70	1.15	ปานกลาง
6	การอนุญาตให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน สามารถลดภาระของภรรยาคนที่หนึ่ง	2.39	1.21	น้อย
7	การอนุญาตให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน สามารถเพิ่มประชากรดีมุสลิมอย่างรวดเร็ว	2.83	1.20	ปานกลาง
8	การอนุญาตให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน สามารถกระจายรายได้ให้กับสังคม	2.41	1.17	น้อย
9	การอนุญาตให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน ได้ เมื่อสามีมีความสามารถให้ที่พักอาศัยและให้ความยุติธรรม	2.90	1.38	ปานกลาง
10	การอนุญาตให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน ได้ เมื่อสามีมีความสามารถจัดเวรค่างคืนกับบรรดาภรรยาด้วยความยุติธรรม	2.76	1.33	ปานกลาง
	รวม	2.70	1.23	ปานกลาง

สวนประเด็นแนวทางการส่งเสริมให้สตรีมีความรู้ตอบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน โดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับการส่งเสริมให้สตรีมีความรู้ตอบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนอยู่ในระดับปานกลาง คิดค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.62 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.212 เมื่อพิจารณา รายชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามมาเป็นอันดับแรก คือ ควรส่งเสริมให้ภรรยาฟงบรรยายเกี่ยวกับบัญญัติว่าด้วยการมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนในอิสลาม อยู่ในระดับปานกลาง อยู่ในระดับปานกลาง คิดค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.266 ร้อยละของผลจึงมา คือ ควรส่งเสริมให้ภรรยาศึกษาความประเสริฐของการมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนในอิสลาม อยู่ในระดับปานกลาง คิดค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.227 ตามลำดับดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

แนวทางการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจต่อสตรีในการให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งในอิสลาม

ข อ ที่	แนวทางการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจต่อสตรีในการให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่ง	\bar{X}	S. D.	ระดับ ความคิ ตเห็น
1	ควรส่งเสริมให้ภรรยาฟังบรรยายเกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน	2.81	1.26	ปานกลาง
2	ควรส่งเสริมให้ภรรยาเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน	2.71	1.19	ปานกลาง
3	ควรส่งเสริมให้ภรรยาศึกษาความประเสริฐของการมีภรรยามากกว่าหนึ่งในอิสลาม	2.73	1.22	ปานกลาง
4	ควรส่งเสริมให้ภรรยาศึกษาวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่อิสลามอนุญาตให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน	2.57	1.22	ปานกลาง
5	ควรส่งเสริมให้ภรรยาศึกษาความจำเป็นของสามีที่จะมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน	2.50	1.17	ปานกลาง
6	ควรส่งเสริมให้ภรรยาศึกษาเหตุผลที่อิสลามส่งเสริมให้ผู้ชายมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน	2.51	1.22	ปานกลาง
7	ควรส่งเสริมให้สังคมยอมรับการแต่งงานมากกว่าหนึ่งคนได้	2.43	1.08	น้อย
8	ควรส่งเสริมให้ภรรยาศึกษาแบบอย่างการสมรสของท่านนบีมุฮัมมัด ซ.ล.	2.29	1.32	น้อย
9	ควรส่งเสริมให้ภรรยาเปิดใจและยอมรับเมื่อสามีต้องการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน	2.37	1.27	น้อย
10	ควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้สามีแต่งงานมากกว่าหนึ่งคนได้	2.23	1.13	น้อย

เฉลี่ย

2. 1.2 ปานกลาง
62 1 าง

ตารางที่ 33 ตารางสรุปภาพรวมผลการวิจัย

ประเด็น	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ความรู้ความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนในอิสลาม	2.70	1.23	ปานกลาง
แนวทางการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจต่อสตรีในการให้สามีมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนในอิสลาม	2.62	1.21	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.66	1.22	ปานกลาง

5.2 การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยในประเด็นความรู้ความเข้าใจของสตรีมุสลิมะฮ์ต่อการอนุญาตให้สามีมีภรรยา
มากกว่าหนึ่งคน อยู่ใน ระดับ ปาน กลาง
เนื่องจากสวนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนศาสนาจบในระดับอิสลามศึกษาตอนต้น
ซึ่งส่งผลให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้อยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานีสะ
มะดีเยาะ⁺⁺⁺⁺ 2551 ที่ศนะคติมุสลิมะฮ์ต่อชายที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนในอิสลาม
กรณีศึกษา สตรีมุสลิมะฮ์ ตำบลเรียง อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส
จึง ส่งผล ให้ ผล การ วิ จั ย ใน ระ ดั บ ป าน ก ล าว
เพราะสตรีสวนใหญ่ไม่ค่อยมีการศึกษาอย่างลึกซึ้งในทางตานี้โดยตรง
จึงส่งผลให้ระดับความเข้าใจต่อบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนในระดับ
ปานกลาง และ สอด คลอง กั บ วิ จั ย ชู ไ ล นี บิ น ลอแม ^{SSSSS} 2560 เรื่อง
“ ทั ศ น ค ติ ข อ ง ส ต รีมุ ส ลิมะ ฮ์ ต อ ผู้ ชาย ที่ ภ ร ร ย าม าก ก ว า ห นึ่ง ค น
กรณิ ศึ ก ข านั ก ศึ ก ข าส ถ ำ บั น อี ส ล ำ ม แ ล ะ อ ำ ห รั บ ศึ ก ข ำ ”

++++ อานีสะ มะดีเยาะ, ทั ศ น ค ติ มุ ส ลิมะ ฮ์ ต อ ผู้ ชาย ที่ มี ภ ร ร ย ำ ม าก ก ว า ห นึ่ง ค น ใน อี ส ล ำ ม กรณิ ศึ ก ข ำ
ส ต รีมุ ส ลิมะ ฮ์ ต ำ บ ล ร็ ำ ย อ ำ เภ อ ร็ ำ เ ส ำ ะ จั ง ห ว ัด น ร ำ ทิ ว ำ ส ,
สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, หน้า : 1.

SSSSS ชูไลนี บินลอแม, ทั ศ น ค ติ ข อ ง ส ต รีมุ ส ลิมะ ฮ์ ต อ ผู้ ชาย ที่ ภ ร ร ย ำ ม าก ก ว า ห นึ่ง ค น กรณิ ศึ ก ข ำ
นั ก ศึ ก ข ำ ส ถ ำ บั น อี ส ล ำ ม แ ล ะ อ ำ ห รั บ ศึ ก ข ำ ,
สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, หน้า : 1.

ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ยอมให้ผู้ชายมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน เพราะกลัวว่าจะเกิดความลำเอียง
เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก และไม่ให้ความยุติธรรม อยู่ในระดับมาก

การอนุญาตให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน ในอิสลามนั้น
ซึ่งได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในอัลกุรอาน ดังที่อัลลอฮฺ.บ. ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานความว่า
“และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมในบรรดาเด็ก กำพร้าได้
ก็จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้า ในหมูสตรี สองคน หรือสามคน หรือสี่คน
แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็จงมีแต่หญิงเดียว
หรือ ไม่ก็ หญิง ที่มี ี อ ข ว า ข อ ง พ ว ก เ จ า ค ร อ บ ค ร อ ง อ ย
นั้นเป็นสิ่งที่ใกล้เคียงกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”*****

ทั้งนี้การที่สามีจะมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนนั้นก็จะต้องคำนึงถึงความยุติธรรมที่สาม
า ร ถ ไ ห กั บ ภ ร ร ย า ทู ก ค น
หากไม่สามารถให้ความยุติธรรมอิสลามไม่อนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนได้
ยกเว้นคนเดียวเท่านั้น การให้ความยุติธรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญในข้อบัญญัติของอิสลามเช่น
การให้ความยุติธรรมด้านการเลี้ยงดู (นฟเกาะฮฺ) ที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม การจัดเวร
และปันตน นอกจากการขาดความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นนี้แล้ว
พวกเขามองเห็นภาพการปฏิบัติตนของสาวใหญ่บรรดาสามีที่มีภรรยา มากกว่าหนึ่งคนไม่ตาม
เงื่อนไขที่ศาสนบัญญัติไว้ จึงส่งผลให้ระดับความเข้าใจขาดความรู้ในเรื่องนี้ในระดับปานกลาง

ส่วนผลการวิจัยในประเด็นแนวทางการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจต่อสตรีในการให้สา
มี มี ภ ร ร ย า ม ก ก ว า ห นึ่ง
กลุ่มตัวอย่างสาวใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน
โดยส่งเสริมให้บรรดาภรรยาไปฟังบรรยายเกี่ยวกับการให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน
จาก ผู้ ที่ มี ค ว า ม เชี ย ว ข า ย และ มี ป ร ะ ส บ ก า ร ณ ดั ง นี โด ย ต ร ง
ควรให้ผู้บรรยายอธิบายเกี่ยวกับเหตุผลหรือความประเสริฐของการให้สามีมีภรรยา มากกว่าหนึ่ง
คน โดย หลัก การ แล ว อี ส ล า ม ยิน ย อ ม ไห มี ภ ร ร ย า ไต ห ล า ย ค น
โดยไม่ได้มุ่งเน้นให้เป็นหน้าที่ที่จำเป็นและการที่อิสลามยินยอมให้มีภรรยาได้หลายคนนั้น
ก็เพราะมีเป้าหมายที่ลึกซึ้งในการพัฒนาสังคมและให้บรรดาสตรีเขาใจวัตถุประสงค์ต่างๆ
ที่ อี ส ล า ม อ นุ ญ า ต ไห ส า มี มี ภ ร ร ย า ม ก ก ว า ห นึ่ง ค น
โดยเอาแบบอย่างการแต่งงานมากกว่าหนึ่งคนของท่านนบีมุฮัมมัดซ.ล.

***** อัลกุรอาน, สุเราะหฺ อัน-นิซาอ, 4 : 3.

ไท แกบ บรรดา สตรี ทั้ง หลาย เพื่อ ไท มี ความ รัก ความ สงบ สุข เพราะ เปาหมาย ของ การ แต่งงาน ใน อิสลาม นั้น คือ ความ รัก และ ความ สงบ สุข ใน ครอบครัว ดัง ที่ อัลลอฮฺ .บ. ไตรัส ไว ใน อัลกุรอาน ความ ว่า : “ และ ใน บรรดา สัญญา ของ พระองค์ ก็ คือ พระองค์ ไตรัง สร้าง เนื้อคู่ ครอง สำหรับ เอง เพื่อ ว่า พวกเขา จะ ได้ มี ใจ สงบ ใน ตัว นาง และ พระองค์ ไตรัง ไท มี ความ รัก และ เมตตา ไท ใน ระหว่าง พวกเขา แนน แท ใน สิ่ง นั้น คือ สัญญา สำหรับ ผู้ ที่ ไคร ครวญ ”
+++++ จึง จำ เป็น ต้อง ส่ง เสริม ให้ ความ รุ ความ เขา ใจ ต่อ การ อนุญาต ให้ สามี มี ภรรยา มากกว่า หนึ่ง คน โดย ผ่าน การ ฟัง การ บรรยาย หรือ เขา อบรม เป็น ตน เพราะ เมื่อ ไท ฟัง คำ แนะนำ บ่อย ๆ แล้ว อาจ ทำ ให้ สตรี นั้น แปร ใจ หรือ เขา ใจ เกี่ยว กับ บทบัญญัติ อิสลาม ว่า ด้วย การ มี ภรรยา มากกว่า หนึ่ง คน มาก ขึ้น

ขอเสนอแนะ

ขอเสนอแนะใช้ประโยชน์

1

สามารถ ใช้ ประโยชน์ หรือนำ ไป เผยแพร่ ให้ กับ สังคม โดยเฉพาะ กลุ่ม สตรีมุสลิม ะฮ์ เพื่อ ให้ ไท ความ รุ ความ เขา ต่อ บทบัญญัติ อิสลาม ว่า ด้วย การ ให้ สามี มี ภรรยา มากกว่า หนึ่ง คน

2

สามารถ เผยแพร่ ผลการ วิจัย ใน การ นำ เสนอ ใน เวที ประชุม วิชาการ ระดับ ชาติ และ นานาชาติ ต่อ ไป

ขอเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควร ให้ ผู้ วิจัย เก็บ ข้อมูล เชิง คุณภาพ ใช้ แบบ สัมภาษณ์ เป็น เครื่องมือ ใน การ เก็บ ข้อมูล เพื่อ ไท ข้อมูล ที่มี ประสิทธิภาพ มาก ขึ้น

+++++ อัลกุรอาน, อัลกุรอาน ซูเราะฮ, อีร-รุม, 30 : 21.